

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV BERGSLAGEN, RAPPORT 2004:6

KOMPLETTERANDE ARKEOLOGISK PROVUNDERSÖKNING

Södra Råda gamla kyrkplats år 2003

Värmland, Södra Råda socken, RAÄ 19

Dnr 424-1778-2003

Ulrika Wallebom

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Bergslagen

Box 1406, 701 14 ÖREBRO

Besöksadress: Drottninggatan 18 b

Tel. 019-17 40 50

Fax 019-17 40 51

www.raa.se/uv

uvbergslagen@raa.se

© 2004 Riksantikvarieämbetet

UV Bergslagen, rapport 2004:6

ISSN 1404-1685

Utskrift Birger Gustafsson Digital AB

Innehåll

Inledning.....	4
Målsättning.....	4
Metod	5
Undersökningsresultat	5
Schaktet vid informationsplanket	5
Schaktet utanför kyrkogårdsbalken	6
Schaktet inne i kyrkan	6
Lämningar från järnålder och tidig medeltid	6
Gravar i koret	7
Gravar i långhuset	9
Gravkammaren	9
Fynd	10
Prover	12
Sammanfattande diskussion	12
Referenser	14
Muntliga uppgifter:	14
Administrativa uppgifter	15
 Bilagor	
1. Kontextlista	16
2. Fyndlista	21
3. Provlista	25
4. Myntbestämning av Monica Golabiewski Lannby och Inger Hammarberg	26
5. Gravlista och osteologisk analys av Agneta Ohlsson	28
 Figurbilaga	37
Figurförteckning	45

Inledning

Den varma sommaren år 2003 återvände arkeologerna till Södra Råda för att göra en kompletterande provundersökning vid den år 2001 nedbrunna medeltidskyrkan. Sammanlagt arbetade tio arkeologer från Riksantikvarieämbetet, Västergötlands museum och Värmlands museum under en månad med arkeologi och kommunikation vid kyrkoruinen. Vid den första provundersökningen som genomfördes på platsen år 2002 hade man bland annat konstaterat att det fanns vissa indikationer på att det skulle kunna ha legat en äldre kyrka på platsen. Dessutom hittades det spår efter ännu äldre, förhistoriska lämningar både inne i kyrkan och ute på kyrkogården. Andra frågeställningar rörde timmerkyrkans och kyrkogårdens utformning och utveckling över tid. Vid årets kompletterade undersökning var de äldsta lämningarna och timmerkyrkans eventuella föregångare i fokus.

I denna rapport presenteras en övergripande sammanställning av de arkeologiska resultaten från 2003 års undersökning. Resultaten har i möjligaste mån vävt samman med slutsatserna från år 2002. För en utförligare beskrivning av de arkeologiska undersökningarnas antikvariska bakgrund hänvisas till den överordnade projektplanen för Södra Råda som återfinns på www.sodrarada.se samt rapporten från 2002 års utgrävning *Södra Råda gamla kyrkplats* (RAÄ UV Bergslagen, Rapport 2003:6).

Det övergripande projektet kring Södra Råda gamla kyrkplats omfattar även ett kommunikationsprojekt som bland annat innebar att vi arbetade tillsammans med amatörarkeologer i fält. Detta projekt beskrivs separat i rapporten *Södra Råda 2003. Ett arkeologi- och kommunikationsprojekt* (RAÄ UV Bergslagen, Rapport 2004:5).

Målsättning

Målet med den kompletterande provundersökningen var i första hand att bestämma kvalitet och karaktär av de äldre lämningar som finns på platsen. Vid 2002 års undersökning påträffades flera anläggningar och fynd från tiden före det att timmerkyrkan uppfördes i början av 1300-talet. Inne i kyrkan hittades till exempel en härd daterad till förromersk järnålder, samt i långhusets västra delar ett brandlager daterat till vendeltid/vikingatid. I koret påträffades, under alla gravar, två stora stolphål från tidig medeltid. Denna datering stämde väl överens med ett påträffat brandlager ute på kyrkogården väster om kyrkan. I flera av dessa anläggningar, men framför allt i omrörda gravfyllningar, hittades skärvor av förhistorisk keramik. Något som tilldrog sig ett stort intresse var också de bågformade stolphålen i koret. Tillhörde de lämningarna efter en profan bebyggelse eller var det spåren efter en äldre kyrka? Med förhoppningen att få en bättre bild av denna byggnads konstruktion, placering, funktion och datering beslöt att det vid 2003 års utgrävning skulle tas upp en större yta i koret och långhusets östra del.

Till stora delar hade de äldre lämningarna endast delvis bevarats mellan alla de yngre gravnedgrävningar som fanns såväl inne i kyrkan som ute på kyrkogården. Av detta skäl bestämdes att en större yta utanför

kyrkogården skulle undersökas i hopp om att finna spår efter av gravar orörda förhistoriska lämningar (fig. 1).

Sammanlagt skulle dessa bägge schakt omfatta cirka 135 m². Preliminärt skulle huvuddelen av grävinsatserna läggas på schaktet inne i kyrkan. I undersökningsplanen poängterades också vikten av att återknyta undersökta kontexter med de lager och anläggningar som undersöktes år 2002.

Metod

I schakten utanför kyrkogården banades matjorden av med grävmaskin, men i övrigt grävdes samtliga lager ut för hand med skärlev. Under grävningens första vecka sållades de dumpmassor som lämnats kvar inne i kyrkan efter 2002 års provundersökning. Eftersom en hel del fynd, bland annat 13 stycken mynt, upptäcktes först vid sållningen beslutades att allt material i fortsättningen skulle sållas.

Lagerbildningen och de stratigrafiska förhållandena vid Södra Råda gamla kyrka är komplicerade och svårtolkade. De sandiga lagren har grävts om vid varje begravning vilket ger flammiga och svåravgränsade lager. Samtliga anläggningar inklusive gravarna undersöktes därför enligt single-contextmetoden. Varje kontext mättes in med totalstation och dokumenterades på en enskild kontextblankett. Med jämna mellanrum upprättade varje arkeolog en övergripande Harris' matrix över det område som undersöktes.

Bevaringsförhållandena för organiskt material är inte bra i Södra Rådas sandiga jord. Detta betyder att såväl skelett som eventuella kistor i gravarna är dåligt bevarade. Genom noggranna analyser i fält går det ändå att i vissa fall avgöra kön, ålder och eventuella sjukdomar hos den begravda (bilaga 5). Vid undersökningen undersökte en osteolog varje skelett innan det grävdes bort och återbegravdes i ett speciellt schakt på kyrkogården. I några av de äldsta gravarna samlades ¹⁴C-prover in för att få en bättre datering av begravningarnas äldsta fas.

Undersökningsresultat

Schaktet vid informationsplanket

I samband med att ett informationsplank skulle byggas maskingrävdes ett cirka 10 meter långt och 1,0–2,0 meter brett schakt strax öster om parkeringsplatsen. Grävningen skedde under övervakning av en arkeolog. I schaktet påträffades enbart omrörd matjord. Lagret var 0,4 meter tjockt och bestod av lerig silt med inslag av lite kol och bränd lera samt fynd av spik, fajans och yngre rödgods från 1600- och 1700-tal. Den orörda leran bestod av just lera, till skillnad från den sandiga jordmånen vid kyrkan och kyrkogården. I den framschaktade leran syntes plogspår, men inga äldre anläggningar. Tvärs över schaktet löpte dessutom ett sentida rörschakt, troligen till ett avloppsrör. Matjorden var tydligt kulturpåverkad, men eventuella anläggningar eller kulturlager hade förstörts i samband med odling.

Schaktet utanför kyrkogårdsbalken

I enlighet med undersökningsplanen grävdes ett cirka 100 m² stort schakt på parkeringsplatsen precis intill den östra kyrkogårdsbalken. Redan i ett tidigt skede stod det klart att området till stora delar var stört av sentida markarbeten. Med undantag av en meterbred remsa närmast kyrkogårdsbalken hade all matjord grävts bort och ersatts med ett upp mot 0,8 meter tjockt gruslager. Dessutom påträffades två stycken meterbreda rörschakt i vars fyllning bland annat plast hittades. Markarbetena kan troligen härledas till år 1974, när parkeringsplatsen byggdes om (muntlig uppgift Ann Catherine Bonnier).

Den intakta ytan närmast kyrkogårdsbalken rensades och dokumenterades, varvid en meterstor grävenhet grävdes för hand ned till orörd sand som återfanns cirka 0,8 meter under markytan (fig. 2 och 3). Sanden överlagrades av ett 0,2 meter tjockt svagt humöst sandblandat lerlager, som i sin tur överlagrades av en decimetertjock lins av ren vit sand. Det humösa lagret tolkades kunna utgöra en äldre markhorisont som överlagrats av svämsand. Några daterande fynd eller kolbitar för provtagning påträffades inte i dessa lager. Svämsanden överlagrades av ett tunt gråbrunt siltlager, på vilket ytterligare ett upp mot 0,3 meter tjockt siltlager låg. Ytligt i lagret påträffades glas och två kritpipsskaft från 1600- eller 1700-tal. Detta lager återfanns över hela den orörda remsan, och utgjorde underlaget för en ojämn rad av 0,1–0,3 meter stora stenar. Stenarna, som överlagrades av matjord, tolkades som grund till en äldre bogårdsbalk. Under en av stenarna samlades ett kolprov in, som ännu inte har analyserats. Det äldsta omnämnandet i skriftliga källor talar om en bogårdsbalk i Södra Råda redan år 1692. Den balk som finns på platsen idag uppfördes år 1971 och den vilar på betydligt större grundstenar (muntlig uppgift Ann Catherine Bonnier).

Schaktet inne i kyrkan

Inne i kyrkan planerades att ett cirka 8×8 meter stort schakt omfattande hela koret och den östra delen av långhuset skulle grävas ut. Ganska snart fick schaktets yta minskas något på grund av tidsbrist, så att hela koret men endast den sydöstra delen av långhuset undersöktes. Sammanlagt undersöktes 33 m². Inledningsvis grävdes de störningar som skapats då kyrkans grund byttes ut år 1913 ur. Störningarna återfanns längs alla väggar samt intill de stora plintarna längs kyrkorummets mittaxel. Nedgrävningarna var minst en meter djupa och hade ömsom lodräta, ömsom sluttande kanter. Fyllningen bestod av omrörd sandig silt med fynd av bland annat glas, spik, ben, förhistorisk keramik samt mynt. Till största del bestod de undersökta ytorna i övrigt av gravnedgrävningar av olika slag. Sammanlagt undersöktes 41 stycken begravingar av män, kvinnor och barn, jämnt spridda över koret och långhuset. Mellan gravnedgrävningarna påträffades kulturlager och anläggningar från järnålder (fig. 4 och 5).

Lämningar från järnålder och tidig medeltid

Redan under år 2002 undersöktes en förromersk hård i långhusets sydöstra del. Att härden klarat sig undan att grävas sönder av senare gravar berodde på att man av någon anledning lämnat en närmare två

meter bred passage längs kyrkans södra vägglinje fri från gravar. Detta blev än tydligare under 2003 års undersökning, och i denna del påträffades ytterligare fyra anläggningar av förhistorisk karaktär. Dessa bestod av svåravgränsade och oregelbundna nedgrävningar, mellan 0,15 och 0,20 meter stora och upp mot 0,20 meter djupa. Fyllningen bestod av brungrå sand. En av groparna (A3481) var något djupare och hade sotig, svartvit sandfyllning med fynd av lerklining och brända ben. Ett ¹⁴C-prov härifrån visar på en datering till folkvandringstid. I långhuset fanns också partier med svagt sotfärgade eller orangebrända sandfläckar. I lagren hittades mycket små bitar av bränd lera, bränt ben, kol, en skärva förhistorisk keramik samt ett fragmentariskt bryne av sandsten. I resterna av den år 2002 delvis utgrävda härden hittades ytterligare fyra keramikskärvor. Anläggningarna tolkas härröra från en boplats från järnålder. I övrigt representeras den förhistoriska perioden av drygt 140 fragment av förhistoriska keramikskärvor, vilka bland annat utifrån ett ¹⁴C-prov från bevarad matskorpa i kärlet kan dateras till vikingatid/tidig medeltid. Skärvorna hittades företrädesvis i omrörda lager som gravfyllningar eller i 1913 års grundnedgrävning.

På den intakta ytan i långhusets södra del, men även mellan de många gravarna i koret fanns ytor där den orörda sanden överlagrades av flammig, svagt humös sand. Lagret varierade mellan 0,10 och 0,15 meter i tjocklek och hade mer eller mindre inblandning av humus, små träflisor och järnutfällningar. Lagret var svårt att avgränsa mot de omgivande gravarnas flammiga fyllningar. Ändå tycktes lagrets flammighet vara mer heterogen, med förhållandevis större rena silt- eller sandfläckar jämfört med de ”finflammiga”, mer omrörda gravfyllningarna. Utöver ett par små bitar av bränd lera påträffades (i sållet) två mynt (F91, F93) samt fragment av ett bokstavsprytt, sigilliknande material (F102). Mynten dateras till 1300-talets mitt och 1400-tal, och ”sigillet” inger ett eftermedeltida intryck (muntlig uppgift Henrik Klackenborg). Lagren grävdes i sin helhet med skärslav, men bitvis var det svårt att avgränsa dem nedåt mot den orörda sanden. Därför grävdes dessutom två grävnheter i dessa lager extra djupt för att vara säkra på att vi nått orörd sand. I dessa undre delar hittades inga fynd.

Trots de senmedeltida myntfynden tolkas lagret ha tillkommit i samband med att de allra första gravarna och/eller andra nedgrävningar grävdes här på platsen – någon gång under tidig medeltid.

Gravar i koret

I koret undersöktes sammanlagt 22 gravar. Gravnedgrävningarna låg tätt och hade grävts i flera omgångar. Som nämnts ovan fanns det dock partier som klarat sig från nedgrävningar, framför allt längs norra och södra sidan, men även i en halvmeterbred remsa närmast den yngre gravkammaren som beskrivs nedan. Gravarnas riktning var överlag inte helt överensstämmande med timmerkyrkans, istället kunde tendenser till en ”solfjäderformad” placering kring korets mitt anas.

Av gravarna i koret var mer än hälften barngravar, där så många som åtta utgjordes av spädbarnsgravar och fem av barngravar. Av resterande gravar utgjordes fem av vuxna individer, medan tre gravar inte gick att åldersbedöma. I de allra flesta fall var skeletten mycket dåligt bevarade,

och i många av spädbarnsgravarna fanns inget ben alls bevarat. I enstaka fall fanns sporadiska rester efter trä i gravarna, men däremot inga kistspikar. Troligen har samtliga gravar i koret varit kistlösa, men att kroppen i vissa fall lagts på ett par enkla plankor i graven. Däremot fanns i flera av gravarna ett svart, fett lager kring skeletten, vilket tolkas som spåren efter svepningar (fig. 6).

Skeletten var dåligt bevarade, men mycket tack vare att tänderna oftast klarat sig bättre var det möjligt att göra en osteologisk bedömning av sju gravar i koret. I de flesta fall handlade det företrädesvis om att avgöra individens dödsålder, vilket bland annat visade att en spädbarnsgrav innehöll ett barn som var 9–12 månader gammalt (G3735), två gravar innehöll barn i åldern 5–10 år (G3853, G4260) och en ett barn på 12 år (G4958). Bland vuxengravarna kunde bland annat en 17–25-åring med en kroppslängd på 1,65 meter samt en 35–45-åring urskiljas (G4331, G4546). Ingen av gravarna i koret gick att könsbestämma. I de fall där en osteologisk bedömning inte var möjlig fick gravens storlek utgöra grunden för tolkningen om det rörde sig om barn- eller vuxengravar.

I en av gravarna gick det att avgöra individens armställning, något som kan användas för att ge graven en ungefärlig datering. Armställning A motsvarar armarna utsträckta rakt utmed sidorna, B armarna böjda och händerna på bäckenet, C armarna över mellangärdet och D armarna i kors över bröstet. Den ovan nämnde 17–25-åringen i grav 4331 var gravlagd med armarna i ett mellanting mellan B- och C-armställning, vilket pekar mot en datering till tidig- eller högmedeltid (Redin 1976, Mårtensson 1980).

I ett försök att datera gravarna närmre samlades sammanlagt sex kolprover in från fyra av de äldsta gravarna i koret. Av dessa gick fyra inte att datera, medan två ännu inte har analyserats.

Redan under 2002 års utgrävning påträffades en grav som verkade vara avgrävd av timmerkyrkans grund. Graven, som var placerad i vapenhuset, och vars fötter hade grävts av av grunden till långhusets västvägg tokades kunna utgöra ett bevis på att det funnits en begravningsplats, och troligen en äldre kyrka på platsen innan timmerkyrkan uppfördes i början av 1300-talet. Vid årets utgrävning förstärktes denna hypotes. I koret påträffades 13 gravar som grävts av längs korets östvägg. Visserligen hade flera av dessa skadats först i samband med 1913 års markarbeten, men sex av gravarna (G4331, G4546, G4607, G5147, G5160, G5173) var definitivt avgrävda redan i samband med timmerkyrkans uppförande. Stratigrafiskt sett tillhörde dessa gravar oftast de äldsta gravarna i koret, men inte alltid. Den stratigrafiska sekvensen medför alltså att betydligt fler av korggravarna sannolikt grävts före timmerkyrkans uppförande, och med tanke på gravarnas likformade utförande skulle samtliga gravar i koret hypotetiskt kunna vara från tiden före 1300-talets början.

Till sist bör även en rund, relativt grund nedgrävning (A4172) som påträffades i koret nämnas. Nedgrävningen överlagrade en barngrav, och i dess fyllning påträffades blandade fynd av förhistorisk keramik, medeltida stengods och sentida glas.

Gravar i långhuset

I långhuset påträffades åtta gravar, varav sju undersöktes närmare. Gravarna, som hade grävts i flera omgångar, låg i motsats till de i koret i rät linje med timmerkyrkan. Gravnedgrävningarna var i huvudsak samlade i kyrkans mitt, vilket lämnade en orörd remsa om drygt två meter längs södra långhusväggen. Två av gravarna avvek från mönstret. Den ena (G3701) låg just i övergången mot korets sydvägg, och innehöll inget bevarat skelett. Möjligen kan nedgrävningen istället ha ingått i 1913 års grundnedgrävning. Den andra (G20201) stack bara delvis in på årets undersökningsyta och kommer att grävas ut år 2004.

Inte heller i långhuset påträffades några kistbegravningar. I ett par av gravarna fanns spår efter trä, men däremot inga kistspikar. Istället verkade kropparna ha begravts i svepningar och lagts på ett par enkla plankor. Detta var särskilt tydligt i en av gravarna, G3457. I en annan grav (G4438) påträffades en järnsölja intill högra foten. Söljan tolkades kunna ha suttit på en stövel eller sko.

Totalt sett innehöll fem av gravarna vuxna individer och två barn, medan den ännu oundersökta graven inte har ålderbestämts. Skelettens bevarandegrad var något bättre än i koret. Tack vare detta gick det att göra en osteologisk bedömning i fem fall. Den osteologiska analysen gav framför allt svar på de vuxna individernas kroppslängder och i vissa fall kön och ålder. Överlag kan sägas att individerna var relativt välväxta med kroppslängder mellan 1,69 och 1,83 meter. En av de gravlagda (G4913) gick att åldersbestämma utifrån tandslitage till 35–45 år. Tänderna hade i det här fallet även tandsten. Barngravarna var placerade ovanpå vuxengravarna och tillhörde därmed de stratigrafiskt yngsta gravarna.

Tre av de vuxna individerna var begravda med armarna i ett mellanting mellan C- och D-armställning (G3456, G4438, G4913) medan en hade en tydligare D-armställning (G3457), vilket pekar mot en datering till senmedeltid (Redin 1976). Detta innebär att gravarna avsiktligt anlagts inne i timmerkyrkan (fig. 7).

Gravkammaren

Under 2002 års utgrävning drogs ett schakt tvärs genom koret, där det utöver de två nämnda stolphålen hittades ett fyndrikt omrört lager samt välbevarade kistgravar. Inte förrän under årets grävning stod det klart att dessa gravar ingick i en större nedgrävning, som tolkades utgöra en gravkammare. Gravkammaren bestod av en 4,0×2,5 meter stor och 0,8 meter djup nedgrävning med raka nedgrävningskanter (fig. 4). Några spår efter stödjande väggar påträffades inte. I gravkammaren fanns elva gravar, varav flera delvis undersökts redan år 2002. Detta innebar att det som återstod att undersöka i flera fall enbart var de gravlagdas skallar och fötter.

Gravarna låg jämnt fördelade i gravkammaren och stod i flera fall kista invid kista. I några fall kunde dock en stratigrafisk uppdelning ses där kistorna satts på varandra. Trots detta fick man ett intryck av att gravkammaren använts under en begränsad period.

Alla gravar utom två hade relativt välbevarade träkistor med kistspik och handtag av järn. En av kistorna hade till och med ett bevarat trälock. Vid fotänderna och ibland även mitt under sex av gravarna fanns små grunda nedgrävningar, fyllda med organiskt material. Hålen var omkring

en decimeter i diameter och som mest ett par centimeter djupa och tolkades kunna vara resterna efter ”tassar” på kistorna. I en av gravarna (G4505) fanns resterna efter en eventuell träkäpp längs vänstra sidan av kroppen. Denna grav utmärkte sig dessutom med att ha en flat sten vid kistans fotände.

De flesta av skeletten i gravkammaren var relativt välbevarade och i ett fall fanns till och med bevarat hår kvar. Alla gravar utom möjligen en (G4286) bestod av vuxna individer. Den osteologisk bedömningen försvårades genom att gravarna delvis redan var bortgrävda, men sammanlagt kunde fyra gravar bedömas. Bland annat visade sig att en av gravarna (G3911) innehöll en 35–45 år gammal kvinna vars tänder hade skador som tydde på att hon varit undernärld eller sjuk som barn. En annan av gravarna (G4104) innehöll en vuxen man som hade ett ärftligt särdrag i form av två små hål i vardera ögonhåla (så kallade supra orbitale). Skelettens armställningar gick inte att avgöra.

Materialprover samlades in i fyllningen i de troliga tassavtrycken, men inga av dessa har analyserats. Under 2002 års undersökning påträffades ett mynt i en av gravarna (G2199/G3938) daterat till år 1677.

Myntfyndet, kistornas utformning och de stratigrafiska förhållandena tyder på att gravkammaren troligen har använts under en kortare period från 1600-talets mitt fram till 1700-talet. I takt med att kistorna förmultnat och sjunkit ihop har en svacka bildats, som senare delvis fyllts ut med det omrörda lager som överlagrade gravarna i gravkammaren (A3527, A3902, A3750 samt L1 från år 2002). I detta lager påträffades mycket fynd från olika perioder, bland annat så många som 24 mynt.

Att svackan ändå har bestått fram till 1900-talets början stod klart när vi betraktade 1908 års längdsektion av Södra Råda kyrka med nya ögon. Denna ritning, som ju är framställd före det att kyrkans grund lades om år 1913, visar på en tydlig svacka under golvet i korets västra del (fig. 8).

Fynd

Sammanlagt insamlades 346 fynd av bland annat keramik, glas, spik och mynt fördelat på 199 fyndposter (bilaga 2). Utöver dessa fynd gjordes ett urval i fält där bland annat sentida fynd av spik och fönsterglas från dumpmassorna samt ben, kistspikar och kisthandtag från vissa gravar noterades och återdeponerades i återbegravningsschaktet norr om kyrkan.

De flesta av fynden påträffade i omrörda lager såsom 1913 års nedgrävning, gravfyllningar, utfyllnadslagret i gravkammaren och 2002 års dumphögar i koret och långhuset. De primärt deponerade fynden utgjordes i princip av de ovan beskrivna enstaka fynden av bränt ben, keramik och lerklining i de förhistoriska anläggningarna samt en järnsölja i en grav i långhuset.

Den största fyndgruppen utgjordes i övrigt av keramik av förhistorisk karaktär. Keramiken påträffades med få undantag i omrörda lager. Sammanlagt hittades 143 små skärvor fördelat på 527 gram. Skärvorna var ofta mycket fragmenterade och utgjorde i huvudsak bukbitar. Undantagen var två mynningsbitar och två bottenbitar, varav den ena hade en vulst. I övrigt saknade skärvorna några karaktäristiska drag som gick att datera dem närmre än till äldre och yngre järnålder. Alla skärvor saknade ornamentik. Även om några av bitarna påminde om keramik från

romersk järnålder så finns det idag alltför få jämförelsematerial från regionen. Dock finns möjligheter att i framtiden göra en närmare jämförelse med ett nyligen utgrävt material från Hammarö, strax utanför Karlstad (muntliga uppgifter Helmut Bergold, Mathias Bäck, Lars Jönsson, v. Attila Rostoványi, Claes Hadevik, Martin Karlsson). På sju skärvor fanns förkolnade matrester bevarade. Samtliga har skickats in på ¹⁴C-analys, men i skrivande stund har endast en skärva (F99) daterats till vikingatid/tidig medeltid.

Dessutom hittades ett fåtal bitar av medeltida och eftermedeltida keramik, sammanlagt fyra skärvor av stengods och fyra skärvor yngre rödgods. En av stengodsskärvorna låg i den grunda nedgrävningen A4172 i koret medan övriga skärvor påträffades i omrörda lager.

En annan stor fyndgrupp var mynt som framför allt hittades i omrörda lager i korets västra del. Mynten har bestämts av Inger Hammarberg och Monica Golabiewski Lannby på Kungliga Myntkabinettet (bilaga 4). Sammanlagt hittades 63 mynt och av dessa var 20 stycken av silver och övriga av kopparlegering. Till största del var mynten präglade i Sverige, men ett femtontal av mynten bestod av utländska mynt präglade i Norge, Danmark och Tyskland. Denna fyndsammansättning, med inslag av utländska mynt under högmedeltid, är att betrakta som normal för området och perioden (muntlig uppgift Henrik Klackenborg). Mynten tillhörde en vid tidsperiod från sent 1200-tal fram till år 1911. Den överväldigande delen bestod av större kopparmynt från 1600- och 1700-talen, men 25 av mynten var små medeltida brakteater och penningar. Intressant nog kunde sex mynt dateras till tiden före och kring timmerkyrkans uppförande. Dessa bestod av en penning präglad under Birger Magnusson mellan åren 1290 och 1318 (F14), en ¼ penning präglad i Norge under 1200-talets slut (F58), en ¼ penning präglad i Norge under Håkon Magnusson mellan åren 1285 och 1299 (F59), en penning präglad under Magnus Ladulås mellan åren 1275 och 1290 (F60), en ¼ penning präglad i Norge mellan åren 1270 och 1320 (F63) samt en penning präglad under Birger Magnusson mellan åren 1290 och 1318 (F95).

Koncentrationen av myntfynden till koret, där 52 av mynten hittades, tolkas bero på att mynten tappats i närheten av de sidoaltare som stod på varsin sida av triumfbågen under medeltiden. De eftermedeltida mynten kan ha tappats när de skulle samlas in till kollekt, eller då de skulle läggas i offerstocken som stod invid ingången till sakristian. Sex av mynten påträffades i fyllnadslagren i fem gravar.

Tre skärvor från glaskärl påträffades, varav två låg i schaktet utanför kyrkogårdsbalken och den tredje i dumphögen i långhusschaktet. Dessutom fanns 19 skärvor av planglas, med två undantag från omrörda lager. Dessa små fragment hittades i fyllningen till den ovan nämnda grunda nedgrävningen i koret. Av glasskärvorna var tre av ålderdomlig modell, och en av dessa var retuscherad i en rund form.

Sammanlagt tillvaratogs 17 föremål av järn. Utöver den ovan nämnda söljan sparades fem kisthandtag från lika många gravar i gravkammaren. Kisthandtagen var likartat utformade. Dessutom hittades sex stora spikar och en märsla, en dörrstapel, ett beslag, en eventuell brynjering samt en tygbeklädd knapp, allt i omrörda lager.

I 1913 års nedgrävning hittades ett föremål av kopparlegering som tolkas utgöra ännu ett fragment av den år 2002 påträffade primklockan. Övriga föremål av kopparlegering var fyra små bleck samt en knappnål från en svepning, samtliga från omrörda lager.

Av sten hittades fem små bitar av flinta varav två utgjordes av avslag och en möjlig kärna, sex fynd av kvarts varav två var möjliga kärnor och en skrapa samt två brynen i sandsten. Samtliga fynd, utom ett av brynena, påträffades i omrörda lager.

Utöver de brända benfragment som samlades in från de förhistoriska anläggningarna påträffades också några djurben av katt, gris och fisk i det omrörda fyllnadslagret i gravkammaren.

Övriga fynd utgjordes av en liten infattningssten av turkos som insamlades vid ytrensning i koret, två kritpipsskaft från schaktet utanför kyrkogårdsbalken, en bit förslagat material samt en knapp i okänt material (bakelit?) från omrörda lager. Slutligen hittades också de små röda fragmenten från ett eventuellt sigill. På dessa flagor syntes tunna inskriptioner av bokstäver, bland annat ett C.

Prover

Sedan rapporten från 2002 års undersökning färdigställdes har ytterligare ett kolprov från utgrävningen analyserats. Provet (PK1945) togs i fyllningen i det norra stolphålet i koret och analysen gav en datering från 1030 till 1270 e.Kr., troligen 1150–1250 e.Kr. Dateringen stämmer väl överens med dateringen av brandlagret utanför kyrkan (A1735).

Vid 2003 års undersökning samlades totalt nio kolprover och sju keramikskärvor med bevarad, dateringsbar matskorpa in. Flera av proverna samlades in från svepningar och/eller kistbottnar i de stratigrafiskt äldsta gravarna i kyrkan. Det har dock visat sig vara mycket svårt att utvinna daterbart material ur denna substans. Därför har enbart två prover i skrivande stund kunnat analyseras. Det ena (PK4219) togs i det stratigrafiskt äldsta brandlagret i långhuset och gav en datering från 420 till 610 e.Kr., troligen 430–560 e.Kr., det vill säga folkvandringstid. Det andra (PK4377) togs i matskorpan på en keramikskärva (F99) funnen i den omrörda fyllningen i grav G4438 i långhuset. Syftet var att få en datering av den svårdaterade keramik som utgjorde ett vanligt fynd över hela ytan. Kärlet dateras från 1000 till 1230 e.Kr., troligen 1030–1170 e.Kr., det vill säga vikingatid/tidig medeltid.

Sammanfattande diskussion

Huvudsyftet med den kompletterande provundersökningen var att ringa in och försöka datera och funktionsbestämma lämningar som var äldre än timmerkyrkan. De äldsta lämningarna på platsen påträffades redan under 2002 års grävning och bestod av en hård, brandlager och förhistorisk keramik med dateringar från förromersk järnålder och vendeltid/vikingatid. Årets undersökning kompletterade bilden med ytterligare ett antal förhistoriska anläggningar i de av gravarna orörda områdena inne i kyrkan, samt med ännu ett par ¹⁴C-analyser som pekar mot en datering till järnålder. Att resultatet denna gång ger ett nedslag i folkvandringstid och ett i vikingatid/tidig medeltid antyder att platsen använts kontinuerligt

under hela järnåldern och framåt. De förhållandevis stora antalet enkelt utformade förhistoriska keramikskärvorna kan möjligen peka mot att det rör sig om en boplat, eller snarare utkanten av en boplat. En alternativ tolkning är att det rör sig om en plats med kultisk funktion under förhistorien; en offerplats och kanske till och med en begravningsplats. I denna diskussion spelar även områdets topografi och det faktum att kyrkoruinen ligger på en låglänt plats som ofta översvämmats in. Inför en kommande slutundersökning bör detta studeras närmre av en kvartärgeolog.

En förhoppning inför årets undersökning var att påträffa fler förhistoriska och/eller tidigmedeltida lämningar utanför den av gravar söndergrävda kyrkogården. Att anläggandet av parkeringsplatsen för så sent som för ett trettio år sedan effektivt grävt bort alla äldre lämningar var ett bakslag, men de bevarade kulturlagerremnsorna såväl som ”skyltschaktet” visade att eventuella lämningar ändå hade rörts om i samband med odling. Hela närområdet kring kyrkogården är mer eller mindre uppodlat med undantag av den intilliggande vägbanan, men här har sannolikt eventuella lämningar grävts bort i samband med anläggandet, urgrävning av dikesrenar och så vidare. Inför slutundersökningen finns istället förhoppningen att fler förhistoriska lämningar kan påträffas kring klockstapeln inne på kyrkogården.

Något många hoppades på inför undersökningen av kyrkans östra delar var att hitta fler tidigmedeltida stolphål av det slag som påträffades i koret år 2002. Trots att chansen var stor att sådana nedgrävningar skulle ha grävts bort helt och hållet av senare tiders gravnedgrävningar eller 1913 års djupa schakt var det något av en besvikelse då vi kunde konstatera att några fler rester efter en eventuell äldre kyrka på platsen inte hittades. Däremot hittades fler och säkrare indikationer på att det verkligen funnits en föregångare till timmerkyrkan. För det första hade ett antal gravar i koret grävts av av kyrkans grund, vilket bevisar att det i varje fall fanns en begravningsplats här innan timmerkyrkan uppfördes. För det andra påträffades ett antal mynt med dateringar från tiden före timmerkyrkans uppförande. Gravarna i koret – som till största del bestod av barngravar – var likartat utformade, vilket tyder på att samtliga kan ha anlagts före det att timmerkyrkan byggdes. Att det måste ha varit omständligt att gräva gravar inne i koret (bryta upp golv, flytta undan altare och så vidare) samt det faktum att barnen under medeltiden ofta begravdes utanför kyrkans kor, ”i takdroppet”, tyder istället på att de båda stolphålen som undersöktes år 2002 skulle kunna utgöra det östra avslutet på en äldre, tidigmedeltida kyrka. Vid en slutundersökning är det naturligtvis av största vikt att gräva ut den resterade, västra delen av kyrkan och fortsätta leta efter fler stolphål.

Vad gäller själva timmerkyrkan har det vid årets undersökning framkommit fler fakta och nya frågeställningar. Bland annat framstår det än tydligare att det längs kyrkans långsidor finns relativt breda passager som är helt fria från begravningar. Vad detta kan bero på är dock inte klarlagt. En tanke har varit att kyrkbänkarna har stått i vägen och gjort det svårt att placera gravar just här. Mot detta talar det faktum att kyrkbänkar inte blev vanliga förrän efter reformationen, och att man under hela medeltiden stod upp längs långhusets sidor under predikan. Kanske fanns

det ändå en motvilja mot att stå på gravarna – och att man av den orsaken undvek att begrava längs väggarna? En annan möjlighet är att samtliga gravar i långhuset är efterreformatoriska. Vid en fortsatt undersökning är det viktigt att datera övriga gravar i den resterande delen av kyrkan.

En annan detalj som framträdde tydligt först i samband med årets undersökning var den gravkammare som fanns i korets västra del. Gravkammarens användningstid kan bland annat utifrån ett myntfynd dateras till 1600-talets slut och 1700-talets början. I sammanhanget är det intressant att notera att det även i Amnehärads kyrka fanns en gravkammare i koret (Cederbom 1963 s. 101), som troligen har varit reserverade för högreståndspersoner som till exempel präster och deras familjer. Södra Råda och Amnehärad tillhörde samma pastorat fram till år 1658 (Cederbom 1963 s. 132), och kanske har man i samband med denna delning velat skapa en egen uppsatt gravplats för Södra Rådas egna högreståndspersoner och präster.

Referenser

- Cederbom, E H. 1963. Amnehärad och Södra Råda. En hembygdsbok.
Hedvall, R, Nordström, A & Wallebom, U. 2003. Södra Råda gamla kyrkplats. RAÄ UV Bergslagen, Rapport 2003:6.
Karlsson, C. 2004. Södra Råda 2003. Ett arkeologi- och kommunikationsprojekt. RAÄ UV Bergslagen, Rapport 2004:5.
Mårtensson, A. 1980. S:t Stefan i Lund. Föreningen Gamla Lund årsskrift 62.
Redin, L. 1976. Lagmanshejdan – Ett gravfält som spegling av sociala strukturer i Skanör. Acta Archaeologica Lundensia series in 4°. Nr 10

Muntliga uppgifter

Ann Catherine Bonnier, Riksantikvarieämbetet
Henrik Klackenborg, Riksarkivet
Helmut Bergold, Riksantikvarieämbetet
Mathias Bäck, Riksantikvarieämbetet
Lars Jönsson, Malmö Kulturmiljö
Attila v. Rostoványi, Malmö Kulturmiljö
Claes Hadevik, Malmö Kulturmiljö
Martin Karlsson, Värmlands Museum

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 424-1778-2003.

Länsstyrelsens dnr: 431-41284-2003.

Projektnummer: 1890004.

Undersökningstid: 030630–030725.

Projektgrupp: Arkeologi: Ulrika Wallebom, Ebba Knabe, Martin Edlund, Annika Nordström, Rikard Hedvall från RAÄ samt Catharina Axelsson från Västergötlands museum. Osteologi: Agneta Ohlsson från RAÄ. Kommunikation: Catarina Karlsson från RAÄ samt Gunilla Wetter och Annika Haraldsson från Värmlands museum.

Underkonsulter: Cramo AB i Kristinehamn, Mark&Bygg i Gullspång, Örebro Mätcenter AB i Örebro, Avdelningen för jonfysik, ¹⁴C-laboratoriet i Uppsala, Kungliga Myntkabinettet i Stockholm.

Undersökt yta: 130 m².

Läge: Gula kartan, blad Gullspång 9D:88, x 1408 y 6544.

Koordinatsystem: RT 2,5 gon V.

Höjdsystem: RH 1900.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 9 plan- och profilritningar i skala 1:20 och 92 digitala foton med Unr 3990:892–1366.

Fynd: Fynd med Fnr 1–199 är inlämnade för fyndfördelning till Statens historiska museum (SHM). Av dessa har 63 mynt inlämnats till KMK.

Bilagor

Bilaga 1. Kontextlista

<i>Id</i>	<i>Typ</i>	<i>Längd och bredd</i>	<i>Djup</i>	<i>Ligger över</i>	<i>Ligger under</i>	<i>Anmärkning</i>
3046	Nedgrävning					Dräneringsdike väster om bogårdsmuren
3057	Nedgrävning					Dike, avlopp eller dränering, längs med bogårdsmuren
3071	Nedgrävning					1913 års nedgrävning med omrörd fyllning
3136	Sten	0,60×0,45				Sten från en äldre bjälklagsgrund
3147	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3151	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3157	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3164	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3168	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3171	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3175	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3180	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund
3205	Nedgrävning	2,0×0,80				1913 års nedgrävning
3231	Nedgrävning	0,10–0,15	0,40			Nedgrävning för plint under senare tid
3244	Lager/fyllning	8×1				Lager väster om bogårdsmuren bestående av brun sandblandad silt. Odlinglager?
3273	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3279	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3285	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3293	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3301	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3308	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3314	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3322	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3331	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3336	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3341	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3345	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3351	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3360	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3368	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3374	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3380	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3387	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3391	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3395	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3400	Sten					Stengrund till äldre bogårdsmur
3405	Sten					Sten till 1970-talets bogårdsmur
3413	Sten					Sten till 1970-talets bogårdsmur
3419	Sten					Sten till 1970-talets bogårdsmur
3428	Nedgrävning					1913 års nedgrävning
3448	Sten	0,5×0,4				Flat ovansida. Grund för bjälklag?
3456	Grav	1,78		4219		Skelett, plankor, svepning
3457	Grav	1,68×0,4		3456	3590	Skelett, plankor
3458	Nedgrävning	0,10	0,40			Nedgrävning för plint (liksom 3231)
3476	Nedgrävning					1913 års nedgrävning
3481	Nedgrävning	0,4×0,3	0,24			Oregelbunden grop fylld med svart-vitflammig sand. Stolphål?
3489	Nedgrävning	0,15–0,20	0,05–0,17			Oregelbundna nedgrävningar fyllda med brun/brungrå sand. Stenlyft?
3496	Nedgrävning	0,15–0,20	0,05–0,17			Oregelbundna nedgrävningar fyllda med brun/brungrå sand. Stenlyft?

<i>Id</i>	<i>Typ</i>	<i>Längd och bredd</i>	<i>Djup</i>	<i>Ligger över</i>	<i>Ligger under</i>	<i>Anmärkning</i>
3506	Nedgrävning	0,15–0,20	0,05–0,17			Oregelbundna nedgrävningar fyllda med brun/brungrå sand. Stenlyft?
3516	Nedgrävning	×0,7				Nedgrävning till grav 20201. Ej helt utgrävd
3527	Lager/fyllning	1,0×0,50	0,30–0,40			Fyllning till A3613. Mörkfärgad fyllning med kistresten och ben. Omgräv
3546	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund?
3559	Nedgrävning	0,9×0,38	0,36			Nedgrävning till grav 3590
3574	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3590
3590	Grav			3457	3448	Inget skelett, inget trä
3591	Nedgrävning	1,0×0,55	0,18			Nedgrävning till grav 3612
3602	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3612 bestående av brun till gråbrun sand med inslag av järnutfällningar
3612	Grav			3853	3071	Inget skelett, inget trä
3613	Nedgrävning	1,0×0,50	0,30–0,40			Nedgrävning till A3527
3625	Nedgrävning	1,45×	0,25		3428	Nedgrävning till grav 3701
3636	Nedgrävning	1,0×				1913 års nedgrävning
3674	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3735 bestående av gråbrun sand
3684	Sten					Sten från en äldre bjälklagsgrund?
3690	Grav			3736	3750	Skelett, kista, handtag och tassar
3692	Lager/fyllning				3428	Flammig brungul sand i grav 3701
3701	Grav	1,45×0,	0,25	5100	3613	Inget skelett, inget trä
3702	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3690 bestående av gråbrun humös sandig silt
3711	Nedgrävning	×0,55				Nedgrävning till grav 3690
3726	Nedgrävning	0,5×0,45				Nedgrävning till grav 3735
3735	Grav			4956	3071	Skelett, svepning
3736	Nedgrävning	3,0×0,77	0,3			Nedgrävning till gravkammare
3750	Lager/fyllning					Fyllning till A3736 bestående av omrörd brun sand och skärviga stenar.
3762	Nedgrävning	1,80×0,55	0,4			Nedgrävning till grav 3457
3777	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3457 bestående av flammig siltig sand
3798	Grav			4589	4331	Inget skelett, men svepning
3799	Nedgrävning	1,1×0,55	0,20			Nedgrävning till grav 3798
3813	Övrigt	0,1×0,1	0,1			Märke efter kisttass
3820	Övrigt	0,1×0,1	0,1			Märke efter kisttass
3827	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3853 bestående av omrörd fläckig silt med inslag av järnutfällningar
3839	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3798 bestående av omrörd siltig sand.
3853	Grav	0,68×0,59	0,40	3891	5160	Skelett, plankor
3854	Nedgrävning	1,1×0,6	0,60			Nedgrävning till grav 3853
3864	Nedgrävning	0,77×0,53				Nedgrävning till grav 3891
3878	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3897 bestående av omrörd fläckig silt
3891	Grav			4260	3853	Inget skelett, men trä
3892	Nedgrävning	1,30×0,35	0,15	3924	3902	Gravkammare
3902	Lager/fyllning					Fyllning i gravkammare bestående av gulbrun silt.
3911	Grav			4573		Skelett, kista, handtag och tassar
3912	Nedgrävning	0,60×0,35	0,15			Nedgrävning till grav 3911
3924	Lager/fyllning					Brun silt. Fyllning till grav 3911
3938	Grav	0,19×		3736	3750	Skelett, kista, handtag och tassar
3939	Nedgrävning	×0,55				Nedgrävning till grav 3938
3946	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3938 bestående av humös gråbrun sandig silt.
3955	Trä					Kortsida av kista bevarad. Avgrävd av 2002 års FU (grav 2199)
3963	Grav			3987	3750	Skelett, kista, handtag och tassar
3965	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 3963

<i>Id</i>	<i>Typ</i>	<i>Längd och bredd</i>	<i>Djup</i>	<i>Ligger över</i>	<i>Ligger under</i>	<i>Anmärkning</i>
3973	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3963
3982	Trä					Rest av kista i grav 3963
3987	Grav	0,33×0,63		3736	3963	Skelett, inget trä
3988	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 3987
3997	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3987 bestående av gråbrun silt
4020	Övrigt	0,10×0,10	0,05			Avtryck efter kistass i grav 3911
4026	Lager/fyllning		0,02–0,05			Lager i grav 3456 bestående av melerad gul, brun och grå silt och humus.
4046	Övrigt		0,02–0,05			Avtryck efter kistass i grav 3939
4053	Övrigt	0,10×0,10	0,02–0,05			Avtryck efter kistass i grav 3939
4060	Övrigt	0,10×0,10	0,02–0,05			Avtryck efter kistass i grav 3963
4066	Övrigt	0,10×0,10	0,02–0,05			Avtryck efter kistass i grav 3963
4076	Lager/fyllning		0,07–0,10			I grävenhet 3424. Lerblandad gråbrun silt.
4079	Lager/fyllning		0,2			I grävenhet 3424. Sandblandat lerlager. Äldre markhorisont?
4080	Lager/fyllning		0,1			I grävenhet 3424. Lins av vit ren sand. Svämsand
4083	Nedgrävning	0,8×0,5	0,15			Nedgrävning till grav 4103
4094	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4103 bestående av ljus siltig sand blandat med brun humös sand
4103	Grav			4202	3735	Inget skelett, inget trä, men svepning
4104	Grav			4505	3902	Skelett, kista och tassar
4107	Övrigt	0,11×0,11				Stolphål under grav 4053
4112	Övrigt	0,11×0,11				Stolphål under grav 4053
4120	Nedgrävning	2,05×0,55				Nedgrävning till grav 3456. Avgrävd
4142	Lager/fyllning	0,25				Fyllning till grav 3456 bestående av melerad gulgråbrun silt och humus
4172	Nedgrävning	0,7×0,65	0,15			Oval from i plan och skålformad botten
4187	Lager/fyllning					Fyllning till nedgrävning 4172 bestående av mörkbrun humös sand och sten varav tre stycken flata skiffersten
4202	Lager/fyllning	1,4×0,65	0,05	4589	4103	Lager med mjölkbrun humös siltig sand med järnutfällningar
4218	Grav	0,66×0,15	0,05	4589	4172	Skelett, tråg
4219	Lager/fyllning		0,01–0,05			Orangerött och svart siltigt lager med träkol och aska.
4234	Nedgrävning	0,65×0,3	0,07			Nedgrävning till grav 4218Sned i förhållande till kyrkans riktning
4246	Lager/fyllning	0,56×0,46	0,05			Fyllning till grav 4218 bestående av ljusbrun sandig silt. Två mindre skifferstenar
4260	Grav	0,83×0,43	0,50	4546	3891	Skelett, trä och svepning
4261	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4260 bestående av vit och gråbrun silt
4272	Nedgrävning	0,85×0,50				Nedgrävning till 4260. Avgrävd.
4286	Grav	0,45×0,27	0,10	3750	3736	Skelett, kista och tassar
4287	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 4286. Avgrävd av 2002 års FU (grav 1916).
4294	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4286 bestående av organisk brun silt
4307	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4104 bestående av brun silt med ben- och kistrester. Mynt
4319	Nedgrävning	2,05×0,45	0,45			Nedgrävning till grav 4104.
4331	Grav			3798	5147	Skelett, svepning
4332	Nedgrävning	0,6×0,5				Nedgrävning till grav 4331
4340	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4331 bestående av omrörd silt
4348	Övrigt	0,08×0,08	0,04			Märke efter kistass till grav 4104
4354	Övrigt	0,08×0,08	0,02			Märke efter kistass till grav 4104
4360	Lager/fyllning					Fyllning till grav 3911 med brun silt
4368	Nedgrävning			4460	4913	Nedgrävning till grav 3911
4377	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4438 bestående av omrörda siltlager
4411	Nedgrävning	1,55×0,6				Nedgrävning till grav 4438

<i>Id</i>	<i>Typ</i>	<i>Längd och bredd</i>	<i>Djup</i>	<i>Ligger över</i>	<i>Ligger under</i>	<i>Anmärkning</i>
4438	Grav					Skelett, svepning
4440	Övrigt	0,12×0,12	0,03			Avtryck efter kistass i grav 4286
4448	Övrigt	0,12×0,12	0,03			Avtryck efter kistass i grav 4286
4460	Grav			4438		Skelett, svepning
4461	Nedgrävning	1,1×0,40				Nedgrävning till grav 4460
4484	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4460 bestående av grå silt och sand samt en skärvig sten
4505	Grav	0,2×0,33	0,45	3736	4104	Skelett, kista
4506	Nedgrävning	0,39×0,27	0,48			Nedgrävning till grav 4506
4514	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4514 bestående av flammig brungrå sandig silt
4524	Lager/fyllning				4546	Lager bestående av orangebrunt fläckigt siltlager
4546	Grav	0,55×0,37		4524	4260	Skelett, plankor
4547	Nedgrävning	0,53×0,3	0,4			Nedgrävning till grav 4547
4553	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4546 bestående av brungrå sandig silt
4564	Nedgrävning	0,30×0,30	0,25			Nedgrävning till grav 4588
4569	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4588 bestående av brun silt
4573	Grav			4588	3911	Skelett, kista
4574	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4573 med ljusbrun silt. Knapp
4580	Nedgrävning	0,80×0,45				Nedgrävning till grav 4573.
4588	Grav			4573	4867	Skelett, kista
4589	Lager/fyllning					Lager bestående av orangebrunt fläckigt siltlager med järnutfällningar
4607	Grav			4650	5173	Skelett, plankor
4608	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4624 bestående av melerat gult, grått, svart och brun silt.
4624	Nedgrävning					Mycket otydliga nedgrävningskanter
4650	Lager/fyllning		0,1		4994	Lager bestående av orangebrunt fläckigt silt med järnutfällningar
4685	Grav	0,4×0,3	0,3	4589	3736	Inget skelett, tråg
4686	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 4685. Avgrävd
4693	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4682 bestående av småflammig sand
4725	Nedgrävning	0,56×0,22	0,22			Nedgrävning till grav 4956
4733	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4956 bestående av siltiga lerlager blandat med brun humös sand
4742	Grav	0,77×0,3	0,25			Inget skelett, men svepning och tråg
4743	Nedgrävning	0,77×0,3	0,25			Nedgrävning till grav 4742
4754	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4742 bestående av omrörd silt
4767	Grav	0,50×0,17	0,13	4796	4956	Skelett, tråg
4768	Nedgrävning	0,55×0,17	0,13			Nedgrävning till grav 4767
4781	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4767 bestående av gråbrun sand
4796	Grav				4767	Inget skelett, inget trä
4797	Nedgrävning	0,8×0,5	0,14			Nedgrävning till grav 4796
4808	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4796 bestående av flammig lerblandad sand
4819	Grav			4994	3736	Inget skelett, men trärester
4820	Nedgrävning	0,94×0,7				Nedgrävning till grav 4819
4836	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4819 bestående av melerad gråbrunsvart silt
4867	Grav			3892	4588	Skelett, inget trä
4868	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4867 bestående av brunflammig sand med inslag av ljusare siltigare partier.
4876	Nedgrävning	0,45×0,35	0,15			Nedgrävning till grav 4867
4887	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4573
4897	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 4573

<i>Id</i>	<i>Typ</i>	<i>Längd och bredd</i>	<i>Djup</i>	<i>Ligger över</i>	<i>Ligger under</i>	<i>Anmärkning</i>
4904	Lager/fyllning					Lager bestående av orangebrunt fläckigt silt med järnutfällningar
4913	Grav	1,83×			4438	Skelett, svepning, plankor
4914	Nedgrävning	1,95×0,5	0,56			Nedgrävning till grav 4913
4934	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4913 bestående av grå siltig sand
4956	Grav	0,56×0,22	0,10	4767	3735	Skelett, ev. tråg
4958	Grav	0,8×0,35		4589	4767	Skelett, plankor
4959	Nedgrävning	0,9×0,5				Nedgrävning till grav 4958
4976	Lager/fyllning					fyllning till grav 4958 bestående av lerblandad sand
4994	Grav	0,93×0,33		4650	4819	Inget skelett, ev. tråg
4995	Nedgrävning					Nedgrävning till 4994
5012	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4994 bestående av gråbrun till gul sandig silt med svarta fläckar.
5030	Lager/fyllning					Fyllning till grav 4573 bestående av flammig silt. Kistresten
5038	Nedgrävning	0,30×0,50				Nedgrävning till grav 4573
5100	Lager/fyllning					Lager bestående av fläckig humös siltig sand
5113	Nedgrävning	0,25×0,2	0,08	5100		Grop med okänd funktion
5123	Lager/fyllning					Lager bestående av gråvit och rosa melerad sandig silt med små kolfläckar
5147	Grav			4331	3701	Tänder, inget trä
5148	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 5147
5154	Lager/fyllning					Fyllning till grav 5147 bestående av lerblandad sand.
5160	Grav					Inget skelett, inget trä
5161	Nedgrävning	×0,50		3853	3071	Nedgrävning till grav 5160
5167	Lager/fyllning					Fyllning till grav 5160
5173	Grav			4607	3071	Inget skelett, inget trä
5174	Nedgrävning					Nedgrävning till grav 5173
5179	Lager/fyllning					Fyllning till grav 5173
20203	Nedgrävning					Dräneringsdike väster om kyrkan i ”skyltschaktet”.
20201	Grav					Grav som fortsätter in i långhuset. Ej grävd
20202	Lager/fyllning					Fyllning till grav 20201

Bilaga 2. Fyndlista

<i>Fnr</i>	<i>Sakord</i>	<i>Material</i>	<i>Vikt</i>	<i>Antal</i>	<i>Fyndstatus</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Kontext</i>
1	Mynt	CU-leg	2	1	KMK	D 16 mm	Rensfynd från långhuset
2	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	16×15 mm	Rensfynd från koret
3	Mynt	CU-leg	5	1	KMK	D 24 mm	3902
4	Mynt	CU-leg	6	1	KMK	D 24 mm	3902
5	Mynt	CU-leg	5	1	KMK	D 24 mm	3902
6	Mynt	Silver	4	1	KMK	15×14 mm	3902
7	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 25 mm	3902
8	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 26 mm	3902
9	Mynt	Silver	3	1	KMK	D 18 mm	Dumpfynd i korschakt
10	Mynt	CU-leg	12	1	KMK	D 29 mm	Dumpfynd i korschakt
11	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 25 mm	Dumpfynd i korschakt
12	Mynt	CU-leg	6	1	KMK	D 22 mm	Dumpfynd i korschakt
13	Mynt	Silver	4	1	KMK	D 22 mm	Dumpfynd i korschakt
14	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 13 mm	Dumpfynd i korschakt
15	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 14 mm, brakteat	Dumpfynd i korschakt
16	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 16 mm, brakteat	Dumpfynd i korschakt
17	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 13 mm, brakteat	Rensfynd från koret
18	Knapp	Obestämt	1	1		D 10 mm, knapp av bakelit?	Dumpfynd i korschakt
19	Beslag	CU-leg	1	5		Knopp med 5-kantig bas	Dumpfynd i korschakt
20	Järnring	Järn	1	1		D 8 mm, brynjering?	Dumpfynd i korschakt
21	Dörrstapel	Järn	34	1			Dumpfynd i korschakt
22	Märkla	Järn	25	1			Dumpfynd i korschakt
23	Kärl	Keramik	5	2		Rödgods. Grön glasyr	Dumpfynd i korschakt
24	Kärl	Keramik	23	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	Dumpfynd i korschakt
25	Kärl	Keramik	15	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
26	Kärl	Keramik	9	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
27	Kärl	Keramik	5	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
28	Kärl	Keramik	7	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
29	Kärl	Keramik	6	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
30	Bränd lera	Bränd lera	3	1		Keramik?	Dumpfynd i korschakt
31	Kärl	Keramik	3	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
32	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
33	Kärl	Keramik	1	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i korschakt
34	Kärna	Flinta	4	1			Dumpfynd i korschakt
35	Kärna	Kvarts	2	1			Dumpfynd i korschakt
36	Spik	Järn	111	2			Rensfynd från långhuset
37	Kärl	Keramik	7	1		Förhistorisk keramik	Rensfynd från långhuset
38	Kärl	Keramik	5	1		Förhistorisk keramik	Rensfynd från långhuset
39	Kärl	Keramik	3	1		Förhistorisk keramik	Rensfynd från långhuset
40	Kärl	Keramik	3	1		Förhistorisk keramik. Mynning	Rensfynd från långhuset
41	Bränd lera	Bränd lera	1	1		Keramik?	Rensfynd från långhuset
42	Bryne	Sandsten	15	1			Rensfynd från långhuset
43	Smycke	Turkos	1	1		D 6 mm, infättningssten till ring eller brosch	Rensfynd från koret
44	Spik	Järn	70	1			Rensfynd från koret
45	Mynt	Silver	1	1	KMK	12×11 mm, brakteat	3071
46	Mynt	Silver	1	1	KMK	14×12 mm, brakteat	3071
47	Mynt	CU-leg	4	1	KMK	D 25 mm	3071
48	Spik	Järn	76	1			3071
49	Fönsterglas	Glas	3	1		Grönt	3071
50	Kärna	Kvarts	8	1			3071
51	Skrapa	Kvarts	1	1			3071
52	Mynt	CU-leg	3	1	KMK	D 26 mm	3205
53	Föremål	CU-leg	1	1	KMK	19×15 mm, bränt och smält föremål	3750

<i>Fnr</i>	<i>Sakord</i>	<i>Material</i>	<i>Vikt</i>	<i>Antal</i>	<i>Fyndstatus</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Kontext</i>
54	Mynt	Silver	1	1	KMK	D13	3750
55	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 14 mm	3750
56	Mynt	Silver	1	1	KMK	D16 mm	3071
57	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 15 mm	3636
58	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 12 mm	3636
59	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 12 mm	3636
60	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 12 mm	3527
61	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 14 mm	3527
62	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 16 mm	3527
63	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	Två delar, D 12 mm	3527
64	Föremål	Silver	1	1	KMK	D 15 mm (ej mynt)	3527
65	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 15 mm	3527
66	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 15 mm	3527
67	Mynt	Silver	1	1	KMK	D 14 mm	3527
68	Mynt	Silver	2	1	KMK	D 20 mm	3750
69	Mynt	CU-leg	14	1	KMK	D 30 mm	3902
70	Mynt	CU-leg	6	1	KMK	D 25 mm	3902
71	Mynt	CU-leg	10	1	KMK	D 26 mm	3924
72	Mynt	CU-leg	6	1	KMK	D 25 mm	4307
73	Mynt	CU-leg	7	1	KMK	D 26 mm	3902
74	Mynt	CU-leg	9	1	KMK	D 26 mm	4307
75	Mynt	CU-leg	14	1	KMK	D 29 mm	3902
76	Mynt	CU-leg	5	1	KMK	D 26 mm	Dumpfynd i långhusschakt
77	Mynt	CU-leg	3	1	KMK	D 23 mm	Dumpfynd i långhusschakt
78	Mynt	CU-leg	15	1	KMK	D 31 mm	Dumpfynd i långhusschakt
79	Mynt	CU-leg	2	1	KMK	D 17 mm	Dumpfynd i långhusschakt
80	Mynt	CU-leg	5	1	KMK	D 23 mm	Dumpfynd i långhusschakt
81	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 25 mm	3636
82	Mynt	CU-leg	5	1	KMK	D 25 mm	Fynd i "Hannas schakt" från 2002
83	Mynt	CU-leg	2	1	KMK	D 15 mm	Rensfynd från långhuset
84	Mynt	CU-leg	7	1	KMK	D 26 mm	3750
85	Mynt	CU-leg	10	1	KMK	D 26 mm	3636
86	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 26 mm	3527
87	Mynt	CU-leg	6	1	KMK	D 24 mm	Rensfynd från koret
88	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 26 mm, västra delen, norr om plint	Rensfynd från koret
89	Mynt	CU-leg	8	1	KMK	D 26 mm, västra delen, norr om plint	Rensfynd från koret
90	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 16 mm	4142
91	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 14 mm, (ev från störning?)	4524
92	Mynt	CU-leg	2	1	KMK	16×17 mm	3902
93	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 13 mm. Rensfynd i ytan	4650
94	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 14 mm	3839
95	Mynt	CU-leg	1	1	KMK	D 12 mm.	4377
96	Kärl	Keramik	4	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	4142
97	Kärl	Keramik	8	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	3205
98	Kärl	Keramik	2	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	Dumpfynd i långhusschakt
99	Kärl	Keramik	8	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	4377
100	Dräknål	CU-leg	1	1		Nål från svepning?	3428
101	Beslag	CU-leg	2	1			3750
102	Övrigt	Övrigt	1	1		Sigill i fem delar med text, bl a C	4524
103	Kärl	Keramik	25	1	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	3902
104	Kärl	Keramik	56	23	¹⁴ C-lab	Förhistorisk keramik. Matskorpa	4377
105	Ben	Bränt ben	1	2			4377
106	Kärl	Keramik	59	4		Förhistorisk keramik, botten	4142
107	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik, mynning	4142

<i>Fnr</i>	<i>Sakord</i>	<i>Material</i>	<i>Vikt</i>	<i>Antal</i>	<i>Fyndstatus</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Kontext</i>
108	Kärl	Keramik	4	1		Förhistorisk keramik, mynning, romersk järnålder?	4142
109	Kärl	Keramik	9	4		Förhistorisk keramik, romersk järnålder?	4142
110	Kärl	Keramik	8	2		Förhistorisk keramik	4142
111	Kärl	Keramik	33	10		Förhistorisk keramik	4142
112	Kärl	Keramik	31	18		Förhistorisk keramik/ lerklining?	4142
113	Kärl	Keramik	25	10		Förhistorisk keramik	3777
114	Avslag	Flinta	1	1			3777
115	Kärl	Keramik	36	5		Förhistorisk keramik, botten med vulst, äldre järnålder?	3636
116	Kärl	Keramik	6	1		Förhistorisk keramik, yngre järnålder?	3636
117	Kärl	Keramik	5	1		Saltglaserat stengods, botten	Rensfynd från koret
118	Kärl	Keramik	9	3		Förhistorisk keramik, tunt gods	3777
119	Kärl	Keramik	10	8		Förhistorisk keramik	3777
120	Kärl	Keramik	14	10		Förhistorisk keramik, orange	3777
121	Spik	Järn	18	1			3777
122	Bränd lera	Bränd lera	4	4			3574
123	Bränd lera	Bränd lera	1	3			5100
124	Ben	Bränt ben	1	2			Fynd i härd 2223 från 2002
125	Beslag	Järn	3	1			3636
126	Bränd lera	Bränd lera	2	1			3636
127	Bryne	Sandsten	28	1		Bryne?	5123
128	Bleck	CU-leg	1	1		Bleck med nubb i	Dumpfynd i långhusschakt
129	Slagg	CU-leg?	1	2		Förslagat material	3231
130	Kärl	Keramik	6	1		Förhistorisk keramik	3636
131	Tand	Tand	2	1		Molar	3902
132	Kärl	Keramik	4	4		Förhistorisk keramik	4934
133	Kärl	Keramik	3	2		Förhistorisk keramik	3476
134	Kärl	Keramik	11	1		Förhistorisk keramik	3428
135	Galler?	Bly	19	3		Förbränt recent blygaller?	3428
136	Kärl	Keramik	5	2		Piplersdekorerat yngre rödgods (fat?)	Fynd i skyltschaktet
137	Bränd lera	Bränd lera	1	6			5123
138	Ben	Ben	1	1		Metapod katt	3750
139	Kärl	Keramik	10	1		Förhistorisk keramik	Fynd i härd 2223 från 2002
140	Kärl	Keramik	3	3		Förhistorisk keramik	Fynd i härd 2223 från 2002
141	Kärl	Keramik	13	1		Förhistorisk keramik	4608
142	Fönsterglas	Glas	1	1			3702
143	Fönsterglas	Glas	1	1		Äldre glas	3636
144	Bränd lera	Bränd lera	1	3		Lerklining	5123
145	Sten	Kvarts	1	1		Obearbetad	5030
146	Fönsterglas	Glas	1	1			3973
147	Fönsterglas	Glas	1	1			4340
148	Sten	Kvarts	1	1		Obearbetad	4076
149	Kärl	Keramik	4	1		Förhistorisk keramik	4219
150	Kärl	Keramik	4	2		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i långhusschakt
151	Knapp	Järn	2	1		Med tygrester	4574
152	Fönsterglas	Glas	1	1		Äldre typ	4340
153	Remsölja	Järn	66	1			4438
154	Tand	Tand	1	1		Tand från fyllning med emaljhypoplasi	4307
155	Ben	Bränt ben	1	1			Rensfynd från koret
156	Bränd lera	Bränd lera	25	3		Bränd lera eller tegelkross	3071
157	Kärl	Keramik	1	1		Stengods	3071
158	Galler?	Bly	1	1		Bränt recent blygaller?	3071
159	Bränd lera	Bränd lera	1	1			4261
160	Fönsterglas	Glas	1	1			4261
161	Avslag	Flinta	1	1			4261

<i>Fnr</i>	<i>Sakord</i>	<i>Material</i>	<i>Vikt</i>	<i>Antal</i>	<i>Fyndstatus</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Kontext</i>
162	Avslag?	Flinta	1	1		Ev obearbetad? Bränd flinta	3071
163	Fönsterglas	Glas	7	1		Rund form, äldre modell	3071
164	Bränd lera	Bränd lera	1	2			4484
165	Kärl	Keramik	1	2		Förhistorisk keramik	4484
166	Kärl	Keramik	15	1		Förhistorisk keramik	3750
167	Kärl	Keramik	1	1		Stengods	3750
168	Fönsterglas	Glas	1	1		Glas?	3750
169	Bränd lera	Bränd lera	2	8			3481
170	Ben	Bränt ben	1	1			3481
171	Kritpipa	Lera	3	2		Kritpipsskaft	3244
172	Kärl	Glas	1	2		Tunt glas	3244
173	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i långhusschakt
174	Fönsterglas	Glas	1	1		Smält fönsterglas?	Dumpfynd i långhusschakt
175	Kärl	Keramik	3	1		Förhistorisk keramik	4187
176	Kärl	Keramik	1	1		Stengods	4187
177	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik	4187
178	Fönsterglas	Glas	1	2			4187
179	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik	3205
180	Föremål	CU-leg	6	1		Del av primklocka?? Jfr år 2002	3205
181	Bränd lera	Bränd lera	9	1			4307
182	Kärl	Keramik	2	1		Förhistorisk keramik	4307
183	Fönsterglas	Glas	2	3		Rel. sentida	4307
184	Spik	Järn	4	1			3205
185	Avslag?	Flinta	1	1		Obearbetad?	3205
186	Sten	Kvarts	1	1		Obearbetad?	3205
187	Bleck	CU-leg	1	3		Bleck och nubb? Hoprullat	3205
188	Fönsterglas	Glas	1	3		Rel. sentida	3205
189	Kärl	Glas	1	1		Bränt, halvsmlt	Dumpfynd i långhusschakt
190	Kärl	Keramik	4	1		Förhistorisk keramik	Dumpfynd i långhusschakt
191	Ben	Ben	1	2		En fiskkota och en klöv (gris?)	3527
192	Fönsterglas	Glas	1	1			3527
193	Tand	Tand	2	10		Tänder från grav 5147	5147
194	Ben	Ben	1	1		Pyttelitet benfnyk	5123
195	Kisthandtag	Järn	339	1		Kisthandtag från grav 3911	3911
196	Kisthandtag	Järn	380	1		Kisthandtag från grav 3690	3690
197	Kisthandtag	Järn	380	1		Kisthandtag från grav 4104	4104
198	Kisthandtag	Järn	268	1		Kisthandtag från grav 3963	3963
199	Kisthandtag	Järn	312	1		Kisthandtag från grav 3938	3938

Bilaga 3. Provlista

<i>Kontext</i>	<i>Objekt</i>	<i>Analyserat</i>
1945	Kolprov taget år 2002 från stolphål A1945 i koret	Daterat till 1030–1270 e.Kr.
3244	Kolprov taget under stenrad i ”uteschaktet”	Ännu ej analyserat
3481	Kolprov från förhistoriskt stolphål i långhuset	Ännu ej analyserat
4219	Kolprov från stratigrafiskt äldsta brandlager i långhuset	Daterat till 420–610 e.Kr.
4607	Kolprov från ”avhuggen” grav G4607 i koret	Provet löstes upp
4754	Kolprov från barngrav i koret	Provet löstes upp
4958	Kolprov från barngrav i koret	Ännu ej analyserat
4976	Kolprov från fyllning i barngrav G4958 i koret	Ej skickat på analys
4994	Kolprov från äldsta barngraven G4994 i koret	Provet löstes upp
4994	Kolprov från kistbotten i barngrav G4994 i koret	Provet löstes upp
F96	Matskorpa på keramik från fyllning i G3456 i långhuset	Ännu ej analyserat
F97	Matskorpa på keramik från 1913 års schakt	Ännu ej analyserat
F98	Matskorpa på keramik från dump långhusschaktet	Ännu ej analyserat
F99	Matskorpa på keramik från fyllning i G4438 i långhuset	Daterat till 1000–1230 e.Kr.
F24	Matskorpa på keramik från dump i koret	Ännu ej analyserat
F104	Matskorpa på keramik från fyllning i G4438 i långhuset	Ännu ej analyserat

Bilaga 4. Myntbestämning av Monica Golabiewski Lannby och Inger Hammarberg

Vr. Södra Råda sn, Gamla kyrkplatsen. År 2003. KMK 711-763-2003. Best. april 2004. MGL & IH.

Nr	Fnr	Vikt	Diam.	Land	Mynterre	Period	Myntort	Valör	Årtal	Beskrivning	Referens	Präglad ca	Anmärkning
1	60	0,11	11,3	Sverige	Magnus Ladulås	1275–1290	Götaland	Penning		M, slät ring	LL XVIII:2a		Kantförlust
2	95	0,21	13,0	Sverige	Birger Magnusson	1290–1318		Penning		Krona)(-	LL XXIII:-		
3	14	0,11	0	Sverige	Birger Magnusson	1290–1318		Penning		Krona)(-	LL XXIII:-		½ frgm
4	55	0,27	13,8	Sverige	Magnus Eriksson	1319–1363		Penning		Lejon)(tre kronor, torn	LL XXVII:14	1340–1354	
5	45	0,08	0	Sverige	Magnus Eriksson	1319–1363	Stockholm	Penning		Krona, strålring	LL XXVIII:4	1354–1363	Frgm
6	61	0,10	0	Sverige	Magnus Eriksson	1319–1363	Okänd	Penning		H?, slättring	LL XXX:2a?	1360-tal	Frgm
7	90	0,22	16,5	Sverige	Magnus Eriksson	1319–1363	Lödöse?	Penning		L, slät ring	LL XXX:3	1360-tal	
8	64	0,20	0	Sverige	Magnus Eriksson	1319–1363	Okänd	Penning		L, slät ring	LL XXX:3	1360-tal	Frgm
9	93	0,30	13,7	Sverige	Magnus Eriksson?		Okänd	Penning		Lejon, ensidigt?	-	1340–1354?	
10	66	0,13	0	Sverige	Okänd		Stockholm	Penning		Krönt huvud	BM KrH ÄIa	1300–1325	Frgm
11	54	0,20	13,3	Sverige	Okänd		Stockholm	Penning		Krönt huvud	BM KrH YIIIe	1470–1500	
12	91	0,16	14,1	Sverige	Okänd		Västerås	Penning		Krönt A	BM KrH YIIa	1430–1470–	
13	09	0,85	17,9	Sverige	Svante Nilsson Sture	1504–1511	Västerås	½ örtug		Krona)(A	-		
14	06	2,20	15×14	Sverige	Gustav, riksföreståndare	1521–1523	Hedemora/ Söderköping	18 penningar		Klipping	Hemmingsson A8	1521–1523	
15	52	2,85	26,1	Sverige	Johan III	1568–1592	Stockholm	2 öre			SM 69 typ V	1592	
16	68	1,32	20,8	Sverige	Hg Johan av Östergötland	1606–1618	Vadstena/ Söderköping	1 öre				1611–1617	
17	75	11,88	29,6	Sverige	Kristina	1632–1654	Säter	1/4 öre	1642		SM 129, typ II		
18	58	11,07	29,8	Sverige	Karl X Gustav	1654–1660	Avesta	1/4 öre	1655		SM 58		
19	10	10,20	29,3	Sverige	Karl X Gustav	1654–1660	Avesta	1/4 öre				1654–60	
20	79	0,83	17,8	Sverige	Karl XI	1660–1697	Stockholm	1 öre	1694		SM 247		
21	89	7,24	26,2	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1666		SM 356b		
22	73	6,57	26,0	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1666		SM 356b		
23	81	6,29	25,6	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1666		SM 356b		
24	88	6,33	25,9	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1669?				
25	74	7,76	25,9	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1671				
26	08	6,89	25,9	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1671				
27	84	6,15	26,0	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1671				
28	86	6,37	25,5	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1676				
29	72	5,79	25,7	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1676		SM 366		
30	11	6,46	25,6	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1677				
31	07	6,05	25,3	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm	1677				
32	71	6,28	25,9	Sverige	Karl XI	1660–1697	Avesta	1/6 öre sm				1666–1686	
33	13	3,21	22,5	Sverige	Karl XII	1697–1718	Stockholm	5 öre	1705				

<i>Nr</i>	<i>Fnr</i>	<i>Vikt</i>	<i>Diam</i>	<i>Land</i>	<i>Myntherre</i>	<i>Period</i>	<i>Myntort</i>	<i>Valör</i>	<i>Årtal</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Referens</i>	<i>Präglad ca</i>	<i>Anmärkning</i>
34	12	4,42	22,7	Sverige	Karl XII	1697–1718	Stockholm	1 daler sm	1717	WETT OCH WAPEN			Nödmynt
35	47	4,41	25,5	Sverige	Ulrika Eleonora	1719–1720	Stockholm	1 öre km	1719				På nödmynt
36	70	4,22	24,5	Sverige	Ulrika Eleonora	1719–1720	Stockholm	1 öre km	1719				
37	05	3,85	24,0	Sverige	Ulrika Eleonora	1719–1720	Stockholm	1 öre km				1719–1720	
38	04	4,37	24,2	Sverige	Fredrik I	1720–1750	Stockholm	1 öre km	1721				
39	87	4,53	23,5	Sverige	Fredrik I	1720–1750	Stockholm	1 öre km	1724		SM 346a		
40	80	4,17	23,4	Sverige	Fredrik I	1720–1750	Stockholm	1 öre km	1724		SM 346b		
41	03	4,30	23,8	Sverige	Fredrik I	1720–1750	Stockholm	1 öre km	1725				
42	78	13,39	30,8	Sverige	Gustav IV Adolf	1792–1809	Avesta	½ skilling	1803		SM 54a, typ II		
43	77	2,65	22,3	Sverige	Riksgäldskontoret		Avesta	1/4 skilling	1799				Pollett
44	82	3,33	26,0	Sverige	Karl XIV Johan	1818–1844	Avesta	1/4 skilling	1819		SM 118		
45	76	3,00	25,7	Sverige	Karl XIV Johan	1818–1844	Avesta	1/4 skilling	1825		SM 122a		
46	01	1,55	16,1	Sverige	Oscar I	1844–1859	Stockholm	½ öre	1857		SM 141		
47	83	1,38	15,0	Sverige	Gustav V	1907–1950	Stockholm	10 öre	1911				
48	59	0,16	11,3	Norge	Hg Håkon Magnusson	1280–1299	Oslo	1/4 penning		Huvud i profil)(kors	Skaare 242/245	1285–1299	
49	58	0,19	11,6	Norge	Okänd			1/4 penning				1200-talets slut	
50	63	0,12	0	Norge	Okänd			1/4 penning		Krönt huvud	Skaare 264f	1270–1320	Frgm
51	46	0,14	0	Norge	Okänd			½ penning		Krönt huvud	Skaare 285 jfr	1350–1400	Frgm
52	85	9,0	27,0	Norge	Fredrik VI	1808–1839	Kongsberg	2 skilling	1811		Schou 1811f		
53	15	0,25	13,0	Danmark	Erik av Pommern	1396–1439	Naestved/Lund	Penning		Kronbrakteat	Galster 5/9	1400–1420	
54	56	0,21	16,5	Danmark	Erik av Pommern	1396–1439	Naestved/Lund	Penning		Lejonbrakteat	Galster 8	1424–1439	Frgm
55	92	0,57	17,0	Danmark	Kristian I	1448–1481	Malmö	Hvid		C)(vapensköld på kors	Galster 23		
56	62	0,51	15,5	Danmark	Hans	1496–1512	Malmö	Hvid		H)(vapensköld på kors	Galster 31		
57	17	0,16	12,7	Tyskland			Stralsund	Pfennig		Brakteat, fana och kors	Dannenberg 282	Efter 1389	1/4 witten
58	94	0,24	14,0	Tyskland			Mecklenburg	Pfennig		Tjurhuvudbrakteat	Saether IV:20	1400-tal	
59	67	0,24	13,8	Tyskland			Mecklenburg	Pfennig		Tjurhuvudbrakteat	Saether IV:20	1400-tal	
60	57	0,29	13,6	Tyskland			Pommern?	Pfennig		Brakteat, grip?, strålring		1400-tal?	
61	02	0,32	15,1	Tyskland?			Okänd	Okänd		Brakteat, slättring		Medeltid	Tillplattad
62	16	0,17	16,2	Okänt	Okänd		Okänd	Okänd		Brakteat, oläslig omskrift		Medeltid	Tillplattad
63	65	0,13	15,3	Okänt	Okänd		Okänd	Okänd				Medeltid	Frgm
64	53	1,82	0							Metallföremål			Ej mynt

Bilaga 5. Gravlista och osteologisk analys
av Agneta Ohlsson

Grav 3456 i långhuset

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett. Armställning C–D.

Kista: Rester av plankor, ingen kistspik. Svepning.

Anmärkning: Fynd av ett mynt (F90) daterat till 1360-tal i fyllningen.

Prover: -

Osteologisk analys:

Mått i fält 178 cm.

Höger lårben uppmätte 45 cm vilket ger en längd på $169,40 \pm 3,94$ cm.

Ålder: vuxen individ eftersom ledändarna vuxit fast.

Kön gick inte att fastställa.

Grav 3457 i långhuset

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett. Armställning D.

Kista: Rester av två plankor, ingen kistspik.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys:

Skelettet var 178 cm liggande i fält.

Vänster lårben uppmätte 45 cm vilket ger en längd på $169,40 \pm 3,94$ cm.

Ålder: vuxen, ledändarna fastvuxna.

Kön: Bäckenvinkeln samt lårbensvinkeln kan antyda att det är en man.

Grav 3590 i långhuset

Skelett: barngrav utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3612 i koret

Skelett: Vuxen individ (?) utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3690 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ (?) med relativt dåligt bevarat skelett. Endast fotänden undersökt. I huvudänden fanns omrörda skallar (Jfr AL3527).

Kista: Välbevarad kista, kisthandtag och ”tassar”.

Anmärkning: Observerades enbart i sektion vid 2002 års undersökning (L4, ritning 2).

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3701 i övergången mellan kor och långhus

Skelett: Vuxen individ (?) utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får plats innanför timmerkyrkans sydvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3735 i koret

Skelett: Spädbarn med dåligt bevarat skelett.

Kista: Inga trärester. Svepning.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys:

Endast delar av kranium samt käke bevarad.

Ålder: Barngrav efter bedömning av mjölkttändernas frambrott,

Mjölkmolar samt Incisivi gav en bedömning på ca 9–12 mån.

Grav 3798 i koret

Skelett: Spädbarn utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester. Svepning.

Anmärkning: Eventuellt en käpp på vänstra sidan i graven. Fynd av ett mynt (F94) daterat till 1400-tal i fyllningen.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3853 i koret

Skelett: Barn med dåligt bevarat skelett.

Kista: Rester av plankor, ingen kistspik.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid bäckenet, men får plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys:

Ålder: utifrån tandframbrott samt slitage på Mjölkmolarer, ca 5–10 år (Infans 1–2)

Grav 3891 i koret

Skelett: Går ej att avgöra ålder. Inget skelett bevarat.

Kista: Rester av trä.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3911 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med välbevarat skelett.

Kista: Välbevarad kista, lock, kisthandtag och ”tassar”.

Anmärkning: Motsvarar grav 1566, undersökt år 2002. Fynd av ett mynt (F71) daterat till 1666–1686 i fyllningen.

Prover: -

Osteologisk analys:

Endast delar av kranium samt käke. Överarm samt höftben från grävning 2002.

Ålder: 35–45 år efter tandslitaget i Maxilla.

M3 ganska sliten, även Incisivi och Premolare ganska slitna.

Kön: Trolig kvinna, Glabella ? Pannans sluttning K, Protuberantia svagt markerad K, Skelettet ganska gracilt.

Mått: Lårbenslängd 45 cm. Överarmens ledkula vertikala diameter 40 mm – K, Överarmens ledkulas max diameter 41 mm – K? Höftbenets ledkula 40 mm – K.

Övrigt: Tandsten grad 1 på alla tänder, dock mer på visdomständer.

Emaljhypoplasi på incisivi, vid ca 3 års ålder.

Grav 3938 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med välbevarat skelett.

Kista: Välbevarad kista, kisthandtag och ”tassar”.

Anmärkning: Motsvarar grav 2199, undersökt år 2002. År 2002 påträffades ett mynt daterat till år 1677 i graven.

Prover: -

Osteologisk analys:

En vuxen individ, fastställt eftersom ledändarna har vuxit fast.

Lårbenslängd 45 cm.

Grav 3963 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ (?) med dåligt bevarat skelett.

Kista: Kista med kisthandtag och ”tassar”.

Anmärkning: Motsvarar grav 2219, undersökt år 2002.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 3987 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ (?) med dåligt bevarat skelett.

Kista: Inga trärester eller kistspikar.

Anmärkning: Motsvarar grav 2272, undersökt år 2002. Placerad mitt i koret.

Alternativ tolkning att graven är äldre än gravkammaren?

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4103 i koret

Skelett: Barngrav (?) utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester. Svepning?

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4104 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med välbevarat skelett.

Kista: Välbevarad kista med kisthandtag och ”tassar”.

Anmärkning: Motsvarar grav 2365, undersökt år 2002. Fynd av två mynt (F72, F74) daterade till år 1676 respektive 1671 i fyllningen.

Prover: -

Osteologisk analys:

Skenben samt kranium undersökta.

Ålder: graven tillhör troligen en vuxen.

Kön: man, Glabella –M, Sluttande panna – M, Kraftig knölighet i nacken – M, Ögonhålan har en rundad kant – M.

Övrigt: foramen supra orbitale i båda ögonbågar.

I gravens fyllning fanns ytterligare ett kranium, troligen från en man, bedömd till 25–35 år efter tandslitaget.

Grav 4218 i koret

Skelett: Spädbarn med dåligt bevarat skelett.

Kista: Tråg.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4260 i koret

Skelett: Barngrav med dåligt bevarat skelett.

Kista: Rester av trä och svepning.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys:

Endast tänder bevarade.

Mjölktänderna var mycket slitna nästan ned till roten, Mjölkmolar ett och två.

Ålder: efter slitage samt frambrott av de befintliga tänderna, ca 5–10 år (Infans 1–2).

Grav 4286 i gravkammaren

Skelett: Barngrav (?) med dåligt bevarat skelett.

Kista: Dåligt bevarad kista med kistspik och ”tassar”.

Anmärkning: Motsvarar grav 1916, undersökt år 2002.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4331 i koret

Skelett: Vuxen individ med dåligt bevarat skelett. Armställning B–C.

Kista: Inga trärester. Svepning.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid bäckenet, men får troligen ej plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys:

Ålder: Efter tandframbrott samt slitage på permanenta tänder bedöms graven tillhöra en ca 17–25 år gammal person. Visdomstanden är bildad med del av rot men inget slitage. Något slitage på Premolarer samt Canini. Ledkulan på överarm verkar vara fastvuxen.

Kön gick inte att fastställa.

Mått på höger och vänster överarm 31,5 cm, vilket ger en längd runt 165 cm.

Grav 4438 i långhuset

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett. Armställning C–D.

Kista: Inga trärester. Svepning?

Anmärkning: Fynd av järnsölja vid högra foten. Eventuellt tillhörande en stövel? Fynd av ett mynt (F95), daterat till år 1290–1318 i fyllningen.

Prover: -

Osteologisk analys:

Avgrävd vid bröstkorgen och den övre delen av skelettet är borta.

Ålder: vuxen individ, ledändarna är fastväxta.

Mått: Höger lårben uppmätte 47,5 cm, vilket ger en längd på 176,70±3,94 cm.

Grav 4460 i långhuset

Skelett: Barngrav med dåligt bevarat skelett.

Kista: Inga trärester. Svepning.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys:

Endast kranium bevarat men det är mycket smuligt.

Barn, exakt ålder går inte att fastställa.

Grav 4505 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ (?) med dåligt bevarat skelett.

Kista: Dåligt bevarad kista. Flat sten vid fotänden.

Anmärkning: Eventuell käpp på vänstra sidan. Motsvarar grav 2378, undersökt år 2002.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4546 i koret

Skelett: Vuxen individ med dåligt bevarat skelett.

Kista: Rester av plankor, ingen kistspik.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid halva överarmen. Får ej plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys:

Ålder: efter starkt slitage på molarer samt premolarer, ca 35–45 år.

Kön gick inte att fastställa.

Grav 4573 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett.

Kista: Välbevarad kista, kistspik.

Anmärkning: Motsvarar grav 1920, undersökt år 2002.

Prover: -

Osteologisk analys:

Endast kranium, tänder samt höger överarm bevarat.

Ålder: troligen vuxen, premolarena är ganska slitna samt överarmens ledkula har vuxit fast.

Kön gick inte att fastställa.

Grav 4588 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett.

Kista: Välbevarad kista.

Anmärkning: Motsvarar grav 2369, undersökt år 2002.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4607 i koret

Skelett: Vuxen individ med dåligt bevarat skelett.

Kista: Trärester, ingen kistspik.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid armbågen. Får ej plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: Kolprov PK4607 skickat, men provet för litet.

Osteologisk analys:

Vuxen individ.

Grav 4685 i koret

Skelett: Spädbarn utan bevarat skelett.

Kista: Tråg.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4742 i koret

Skelett: Spädbarn utan bevarat skelett.

Kista: Tråg. Svepning.

Anmärkning: -

Prover: Kolprov PK4754 skickat, men löstes upp.

Osteologisk analys: -

Grav 4767 i koret

Skelett: Spädbarn med dåligt bevarat skelett.

Kista: Tråg?

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4796 i koret

Skelett: Barngrav (?) utan bevarat skelett.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund, men får troligen plats innanför timmeryrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4819 i koret

Skelett: Barngrav (?) utan bevarat skelett.

Kista: Trärester, ingen kistspik.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4867 i gravkammaren

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett.

Kista: Inga trärester bevarade.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4913 i långhuset

Skelett: Vuxen individ med relativt välbevarat skelett. Armställning C–D.

Kista: Rester av plankor, ingen kistspik. Svepning?

Anmärkning: -

Prover: Kolprov PK4913, ej skickat.

Osteologisk analys:

Skelettet skuret i vänster sida av graven bredvid, saknar vänster arm. I graven bredvid hittades en vänsterarm.

Skelettet uppmätte i fält 183 cm.

Ålder efter tandslitage, en mycket sliten molar bevarad med tandsten, ca 35–45 år.

Kön gick inte att fastställa.

Grav 4956 i koret

Skelett: Spädbarn utan bevarat skelett.

Kista: Trågformat, men inga trärester.

Anmärkning: -

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 4958 i koret

Skelett: Barngrav med dåligt bevarat skelett.

Kista: Rester av plankor, ingen kistspik.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid bäckenet, men får troligen plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: Kolprov PK4976 från fyllning, ej skickat. Kolprov PK4958 från grav, ej skickat.

Osteologisk analys:

Välbevarade tänder, 30 permanenta samt en mjölk tand.

Ålder: efter tandframbrott samt slitage troligen runt 12 år (juvenilis 10–24 år). Kronan på en visdomstand är bildad. En mjölmolar är kvar i käken och är mycket nedsliten. M1 har lite slitage medan M2 inte har något.

Grav 4994 i koret

Skelett: Spädbarn utan bevarat skelett.

Kista: Tråg?

Anmärkning: -

Prover: Kolprov PK4994 (Pnr 5027) och PK4994 (Pnr 5049) skickade, men bägge löstes upp.

Osteologisk analys: -

Grav 5147 i koret

Skelett: Vuxen individ eller ungdom, endast tänderna bevarade.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävt av stengrund vid halsen. Får ej plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 5160 i koret

Skelett: Går ej att avgöra ålder. Inget skelett bevarat.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid halsen. Får ej plats innanför kyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 5173 i koret

Skelett: Går ej att avgöra ålder. Inget skelett bevarat.

Kista: Inga trärester.

Anmärkning: Avgrävd av stengrund vid halsen. Får ej plats innanför timmerkyrkans östvägg.

Prover: -

Osteologisk analys: -

Grav 20201 i långhuset

Ej grävd.

Grav 2307 i långhuset

Undersöktes år 2002 i långhusschaktet, men bedömdes osteologiskt först år 2003.

Osteologisk analys:

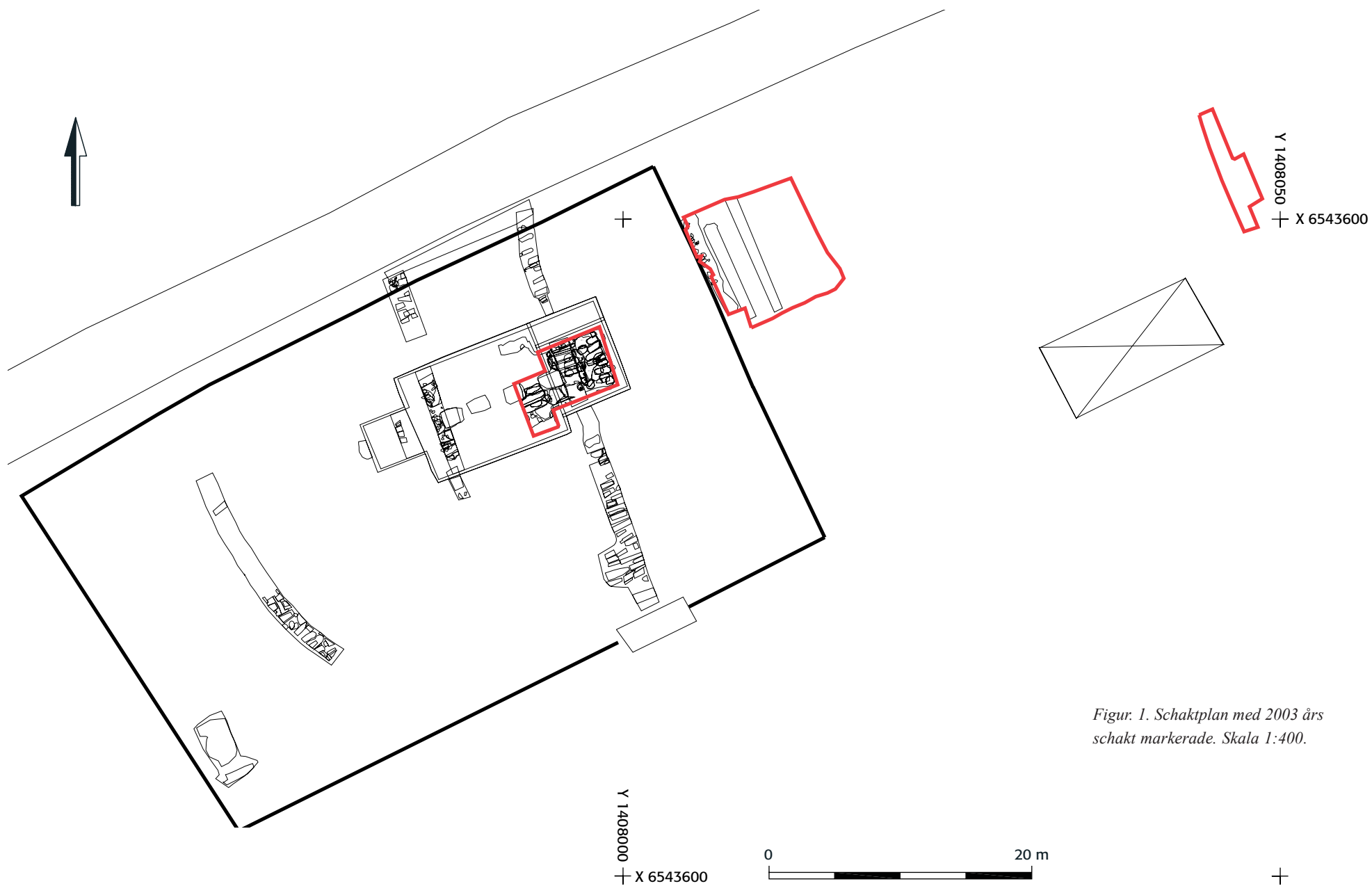
Vuxen individ ca 20–25 år bedömt efter slitage samt tand frambrott, Molarena lite slitna. En visdomstand har brutit fram.

Figurbilaga till

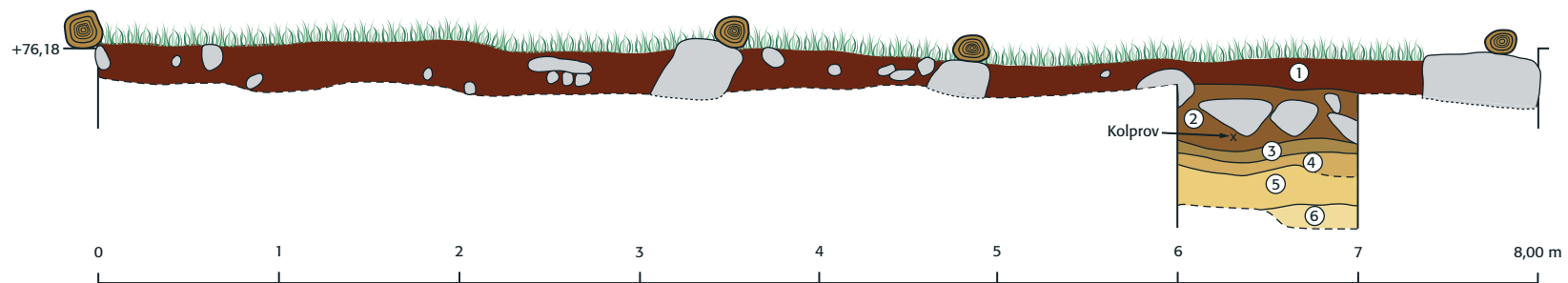
UV Bergslagen, rapport 2004:06

Dnr 424-1778-2003

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

Figur. 1. Schaktplan med 2003 års schakt markerade. Skala 1:400.

Figur. 2. Sektion mot väster i schaktet utanför kyrkogårdsbalken. Skala 1:40.

1. Matjord.
2. Omrörd brun silt.
3. Lera.
4. Lerblandad sandlins – svämlager.
5. Sandblandad, svagt humös lera.
6. Steril sandig lera.

*Figur. 3. Den orörda kulturlagerremsan i schaktet utanför kyrkogårdsbalken.
Foto från sydöst av Ulrika Wallebom (Unr 3990:970).*

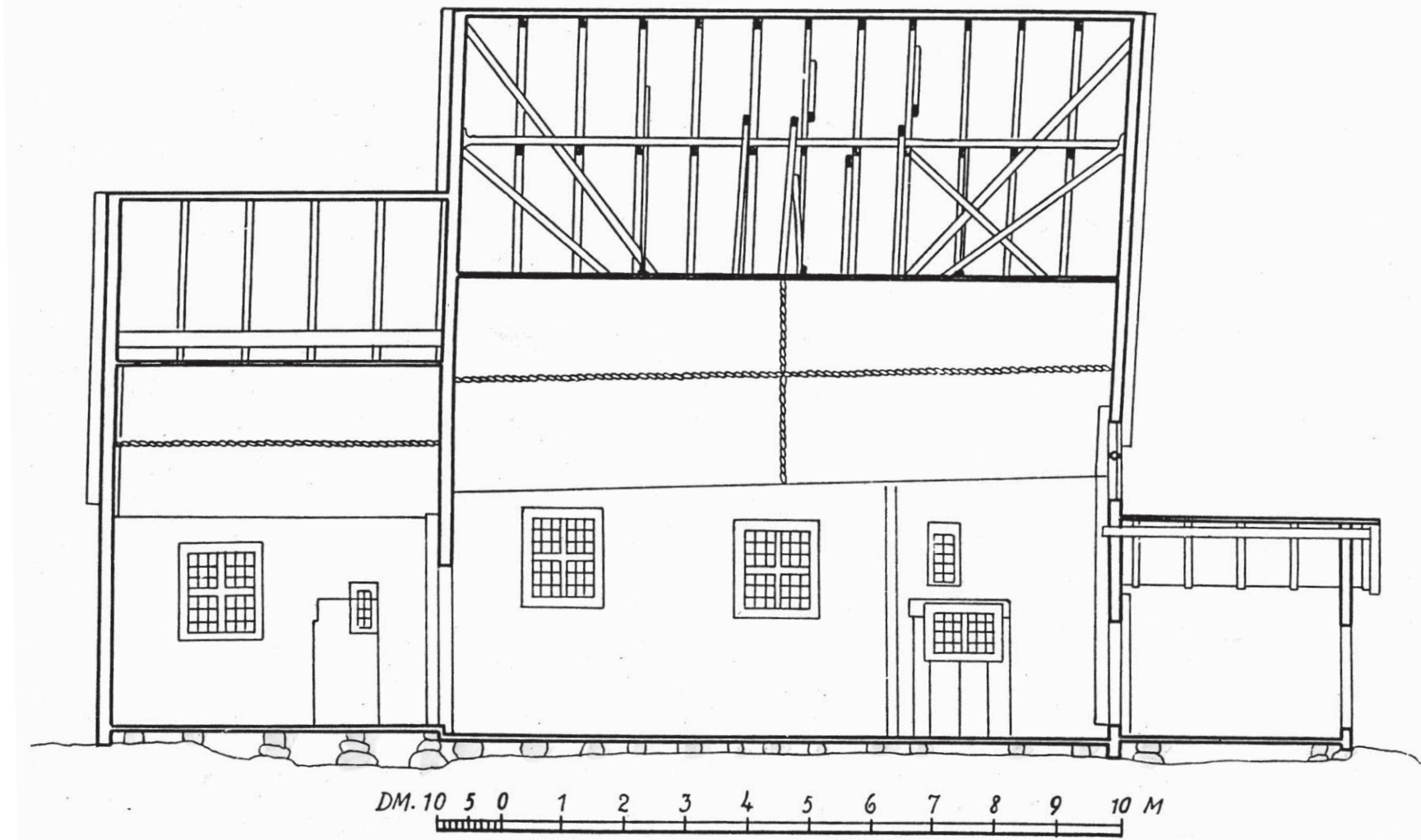
Figur. 5. Full aktivitet inne i kyrkan den 17 juli 2003. Foto från sydväst av Rikard Hedvall (Unr 3990:1105).

Figur. 6. Grav 4331 i koret var avgrävd av timmerkyrkans grund. Strax öster om den gula flärpen syns skelettets skalle och vänstra överarm. De svarta partierna utgör resterna efter svepningen. Foto från ovan av Ebba Knabe (Unr 3990:1116).

Figur. 7. Grav 4913 och 4438 i långhuset. Skeletten var bättre bevarande än de i koret. Foto från sydöst av Martin Edlund (Unr 3990:1305).

Figur. 8. Längsektion mot söder av Södra Råda gamla kyrka. Ritningen är upprättad år 1908, det vill säga före 1913 års omläggning av grunden. Observera svackan under korets västra del. (Ritning upprättad av R Hjort och C Nyquist. ATA).

Figurförteckning

1. Schaktplan med 2003 års schakt markerade. Skala 1:400	38
2. Sektion mot väster i schaktet utanför kyrkogårdsbalken. Skala 1:40	39
3. Den orörda kulturlagerremsan i schaktet utanför kyrkogårdsbalken. Foto från sydöst av Ulrika Wallebom (Unr 3990:970)	40
4. Plan över schaktet inne i kyrkan. Skala 1:50	41
5. Full aktivitet inne i kyrkan den 17 juli 2003. Foto från sydväst av Rikard Hedvall (Unr 3990:1105).	42
6. Grav 4331 i koret var avgrävd av timmerkyrkans grund. Strax öster om den gula flärpen syns skelettets skalle och vänstra överarm. De svarta partierna utgör resterna efter svepningen. Foto från ovan av Ebba Knabe (Unr 3990:1116) ...	43
7. Grav 4913 och 4438 i långhuset. Skeletten var bättre bevarande än de i koret. Foto från sydöst av Martin Edlund (Unr 3990:1305)	43
8. Längsektion mot söder av Södra Råda gamla kyrka. Ritningen är upprättad år 1908, det vill säga före 1913 års omläggning av grunden. Observera svackan under korets västra del. (Ritning upprättad av R Hjort och C Nyquist. ATA)	44